

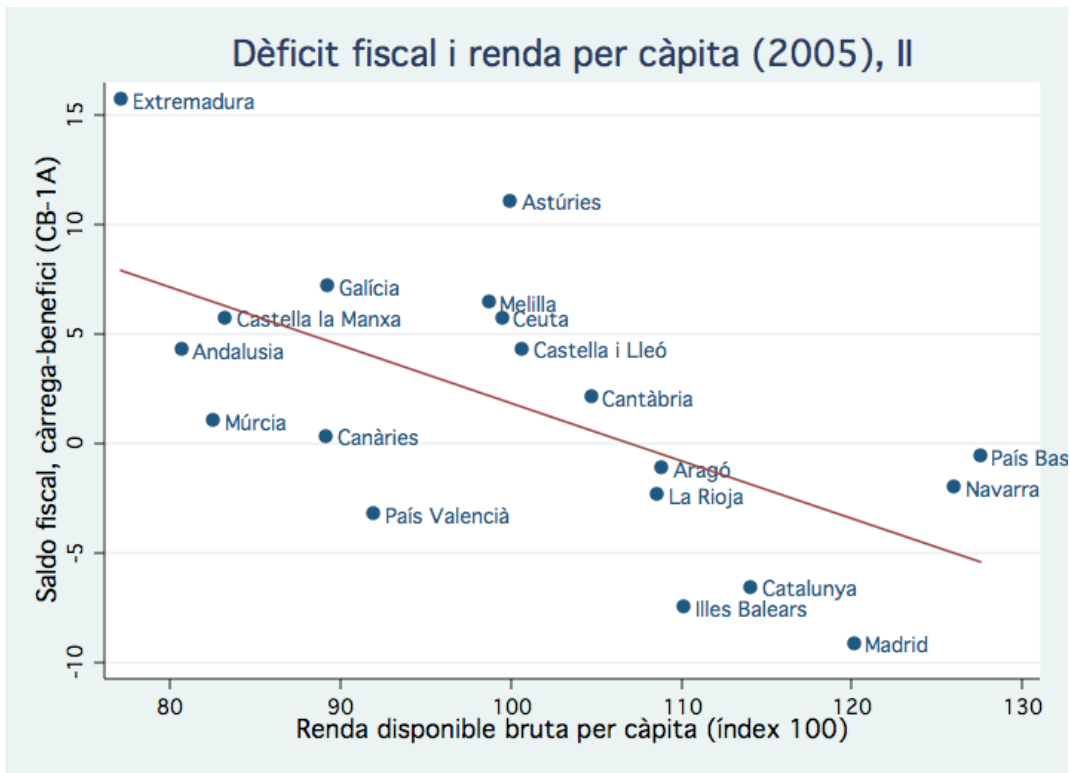
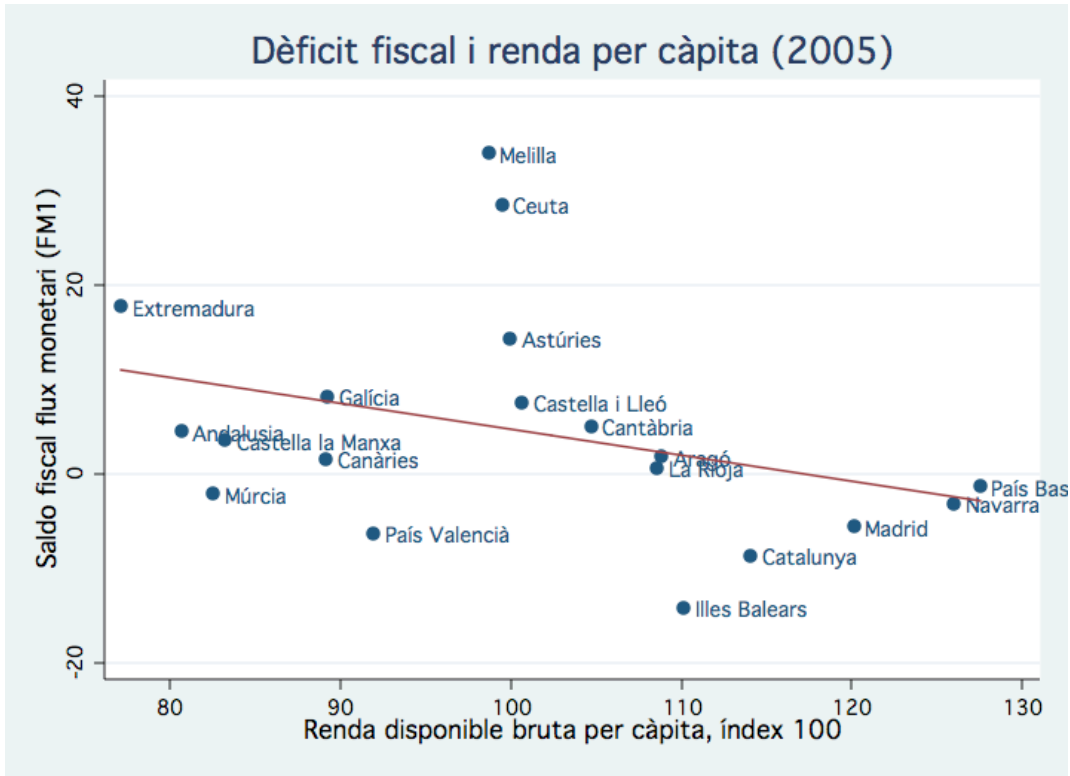
Redistribució o espoli?

Jordi Muñoz

La publicació de les balances fiscals de les comunitats autònomes per part del govern espanyol ha donat peu a interpretacions ben diverses. Des del govern i els mitjans de comunicació espanyols, els titulars i anàlisis principals han sigut coincidents: es tracta d'un sistema redistributiu, en què les comunitats més riques aporten més recursos al sistema, i les més pobres en reben més. Es tracta, sens dubte, d'un argument poderós. Seguint l'argument, és un sistema just, i que funciona. Si aquest fos el cas, i les balances reflectiren simplement una redistribució interterritorial de la riquesa, la discussió hauria de centrar-se, en tot cas, en si la redistribució ha de tindre límits o no, i en si ha de ser permanent o extingir-se una vegada els receptors nets arriben a un determinat nivell de renda mitjana.

Ara bé, aquest no és el cas. El sistema, que s'ha presentat com a exemple de redistribució, presenta algunes desviacions importants que, des del govern central, no s'han explicat. Mirem les dades. Si fos cert el que s'ha dit aquests dies, hauríem de trobar una relació perfecta entre renda per càpita i dèficit (o superàvit) fiscal. En les següent gràfiques hi mostrem la relació entre saldo fiscal i renda bruta disponible per càpita de les 17 Comunitats Autònomes, més Ceuta i Melilla. Les dades provenen del Ministeri d'Economia i Hisenda, per als saldos fiscals, i de l'INE per la renda per càpita. La primera gràfica empra els saldos fiscals calculats segons el mètode del flux monetari, mentre que la segona mostra els resultats amb el mètode de la càrrega-benefici.

Cada punt representa una comunitat autònoma, mentre que la línia vermella indica on s'haurien de situar els punts si realment fos el nivell de riquesa el que determinés les balances fiscals. En un hipotètic sistema de redistribució perfecta, tots els punts haurien de situar-se exactament sobre la línia. Així, els punts que estan més amunt de la línia, representen les Comunitats que tenen un saldo fiscal superior al que els correspondria pel seu nivell de renda, mentre que les que es troben per sota són aquelles que tenen un dèficit més alt al que els correspondria.

Per tant, en aquestes gràfiques, les distàncies entre els punts i la línia vermella representen les desviacions respecte del sistema redistributiu. Resulta especialment interessant, per tant, d'analitzar aquestes distàncies. En primer lloc, podem veure que no es tracta d'un patró sistemàtic de sobrecompensació; és a dir: no són les CCAA més riques les que es troben més lluny, per baix, de la recta ni les més pobres les que estan més amunt de la mateixa. En la següent taula hi podem veure la distribució de les Comunitats Autònomes segons les distàncies respecte al saldo fiscal que cabria esperar si realment el dèficit fiscal seguís una lògica estrictament redistributiva (en verd les afavorides i en taronja les perjudicades).¹

Flux Monetari		Càrrega Benefici 1	
	<i>Desviació</i>		<i>Desviació</i>
Illes Balears	-16,09	País Valencià	-7,20
País Valencià	-13,28	Illes Balears	-6,62
Múrcia	-11,71	Madrid	-5,65
Catalunya	-9,50	Múrcia	-5,42
Canàries	-6,13	Catalunya	-4,66
Castella la Manxa	-5,84	Canàries	-4,36
Andalusia	-5,57	Andalusia	-2,68
Madrid	-4,69	La Rioja	-1,89
La Rioja	-1,67	Aragó	-0,61
Navarra	-0,67	Castella la Manxa	-0,54
Aragó	-0,44	Cantàbria	1,52
Galícia	0,48	Galícia	2,49
País Basc	1,59	Castella i Lleó	2,66
Cantàbria	1,62	Navarra	3,03
Castella i Lleó	3,03	Ceuta	3,77
Extremadura	6,70	Melilla	4,26
Astúries	9,59	País Basc	4,86
Ceuta	23,70	Extremadura	7,83
Melilla	28,88	Astúries	9,22

És a dir, en aquesta taula no es tracta ja de veure quines Comunitats tenen un major dèficit fiscal (qüestió àmpliament debatuda) sinó, assumint el discurs de la redistribució, veure quines són més maltractades respecte al seu nivell de renda. Si fos la renda per càpita la que determinés el saldo fiscal, totes les CCAA haurien de tindre un valor igual a zero en aquesta taula. Clarament, no és així. El quadre que emergeix és bastant clar: el País Valencià i les

¹ Les dades provenen d'un model bivariat de regressió lineal per predir el saldo fiscal en funció de la renda bruta disponible per càpita de cada CCAA. El que es mostra és específicament els residus d'aquesta regressió: la diferència entre els valors predits pel model i els valors realment observats.

Illes Balears són, de manera clara, les dues autonomies més maltractades pel sistema fiscal espanyol. L'ordre de les dues varia en funció del mètode de càlcul emprat, però en tot cas es reparteixen les dues primeres posicions. Catalunya, per la seva banda, es situa en la quarta o cinquena posició en aquests rànquings, acompanyada per Múrcia, les Canàries i, en el cas de les balances calculades segons la càrrega-benefici, Madrid.

El cas del País Valencià és especialment cridaner. Té una renda bruta disponible per càpita inferior a la mitjana espanyola, equivalent al 91,95% de la mitjana i, en canvi, té un dèficit fiscal que oscil·la, segons els mètodes de càlcul, entre el 3,2 i el 6,4% del PIB. Per contra, Astúries, que té una renda que representa el 99,94% de la mitjana espanyola, té un superàvit fiscal d'entre el 10,2% i el 14,3% del PIB. La distància entre totes dues, per tant, és d'entre 13,8 i 20,7 punts percentuals sobre el PIB. És a dir, tot i tindre una major renda per càpita, la diferència de contribució és molt gran. El mateix podríem observar si comparem el País Valencià amb Galícia, que només es troba dos punts per sota del nivell de renda valencià i que en canvi té uns superàvits d'entre el 6,4 i el 8,2% del PIB.

També resulta interessant de comparar Catalunya, que té un 114% de la renda mitjana espanyola, amb territoris que se li apropen en renda per càpita, com l'Aragó (108,8%) o que la superen, com el País Basc i Navarra (127,5% i 125,9% de la renda espanyola, respectivament). Aragó pràcticament no té dèficit fiscal (i, en alguns càlculs, té superàvit) mentre que el País Basc es situa entre un dèficit de l'1,3 i un lleuger superàvit del 0,3.

En general, aquestes dades mostren alguns patrons interessants. Per exemple, si mirem la desviació mitjana de les comunitats autònomes que tenen el català com a llengua oficial respecte de les que no el tenen, trobem una diferència molt important. La desviació que mostren els territoris de parla catalana és sempre negativa (-12,95 per al flux monetari, i -6,16 per la càrrega-benefici) mentre que la resta de CCAA tenen una desviació mitjana positiva (2,42 segons els càlculs del flux monetari, i 1,15 per als de càrrega-benefici). La diferència entre aquestes mitjanes és tant gran que podem dir que estadísticament la probabilitat que siga casual és molt baixa. En resum, les dades mostren clarament com no ens trobem davant d'un sistema de redistribució entre territoris més rics i els que ho són menys. Les injustícies del sistema s'expliquen segurament per altres factors, menys evidents i probablement més inconfessables.